

ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด¹

นภัทร อินจันทร์²

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายที่เคยมีมาของประเทศไทยและประมวลกฎหมายยาเสพติดที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี นิยามศัพท์ อันเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดของประมวลกฎหมายยาเสพติด เมื่อผู้เขียนพิจารณา บทบัญญัติของประมวลกฎหมายยาเสพติดแล้ว ปรากฏว่ายังมีความไม่ชัดเจนในบทนิยามหรือฐานความผิด ที่ได้บัญญัติขึ้นมาใหม่เช่น การมียาเสพติดอยู่จำนวนหนึ่ง ไม่แน่ชัดว่าจะเป็นความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพ หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อเป็นการค้า ซึ่งแต่ละฐานความผิดมีกระบวนการ ขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างกัน และโทษในแต่ละฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ก็ต่างกันมาก อาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำโดยไม่สมควรแก่โทษที่ผู้นั้นจะได้รับ ทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายตามประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ต้องการลดจำนวนนักโทษ ในเรือนจำ และการเพิ่มฐานความผิดที่มีระวางโทษสูงเพื่อต้องการป้องปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้ายแรงให้เกรงกลัวนั้น โดยไม่ได้กำหนดบทนิยามศัพท์หรือแนวทางการตีความที่เคร่งครัดเอาไว้ เปิดโอกาสให้ผู้บังคับใช้กฎหมายใช้ดุลพินิจที่ไม่มีบรรทัดฐานในการตั้งข้อหา จึงทำให้เกิดปัญหาของการทำงาน และส่งผลเสียต่อผู้กระทำความผิดที่อาจไม่ได้รับโทษตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ของการกระทำผิดของตน ดังนั้นจึงควรมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดแนวทางการตีความในแต่ละฐานความผิดไว้อย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้นเกิดปัญหาในการตีความ ปรับบทฐานความผิด และยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาในการตีความ ฐานความผิดมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อเสพโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือที่เรียกว่าฐานครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพนั่นเป็นความผิดฐานใหม่ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ในประมวลกฎหมายยาเสพติดนี้ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 107 ประกอบมาตรา 164 ซึ่งในทางศึกษานี้จะมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ถึงยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทยมากที่สุด

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑา วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมาย) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

โดยการพิจารณาความผิดฐานครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพนั้นแยกออกเป็น 2 กรณี

1) การมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อเสพโดยไม่ได้รับอนุญาต ที่เกิดจากพฤติการณ์และพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ตามมาตรา 107 วรรคแรก เช่น ผู้ต้องหาที่มียาเสพติดจำนวนเล็กน้อยและมีพฤติการณ์เป็นผู้เสพ สืบได้จากประวัติอาชญากร ใบรับรองแพทย์ การเข้ารับการฟื้นฟูหรือการตรวจปัสสาวะแล้วพบสารเมทแอมเฟตามีนหรือยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ในปัสสาวะ

2) การมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อเสพโดยไม่ได้รับอนุญาต ที่เกิดจากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ตามมาตรา 107 วรรคสอง กล่าวคือ การมียาเสพติดไว้ในครอบครองในปริมาณเล็กน้อยซึ่งไม่เกินปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดฐานนี้แต่อย่างใด ฉะนั้นจึงเกิดปัญหาการตีความประเด็นการครอบครองยาเสพติดเพื่อเสพที่ว่า ผู้ต้องหาซึ่งมีจำนวนยาเสพติดไว้ในครอบครองปริมาณเท่าไรถึงจะถือว่ายาเสพติดที่อยู่ในครอบครองนั้นเป็นการมีไว้เพื่อเสพ เพราะหากตีความปริมาณยาเสพติดจำนวนนั้นเป็นการมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ตามมาตรา 152 หรือมียาเสพติดเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อการค้า ตามมาตรา 145 โทษที่ผู้ต้องหาจะได้รับนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

ปัญหาประการที่สอง คือปัญหาในการตีความ ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มาตรา 145 วรรคหนึ่ง ซึ่งความผิดฐานนี้ไม่มีคำนิยามความหมายของคำว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย มีปรากฏเพียงในมาตรา 1 ที่บัญญัติว่า จำหน่ายหมายความว่า ขาย แลกเปลี่ยน จ่าย แจก หรือให้โดยมีสิ่งตอบแทน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นและให้หมายความรวมถึงมีไว้เพื่อจำหน่าย ฉะนั้นจึงเกิดปัญหาตามมาเมื่อเกิดข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหา มียาเสพติดในครอบครองจำนวนเล็กน้อยแต่ไม่แน่ชัดว่าผู้ต้องหาจะนำยาเสพติดที่อยู่ในความครอบครองนั้นไปจำหน่ายในอนาคต หรือเพื่อเสพในอนาคต การที่จะตีความว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพตาม มาตรา 107 วรรคสอง ก็เป็นบทสันนิษฐานที่ไม่แน่นอน หรือการที่จะตีความว่ายาเสพติดจำนวนหนึ่งมีไว้เพื่อจำหน่ายนั้นก็เป็นการยากที่จะตีความเพราะในประมวลนี้ไม่มีบทนิยามให้ความหมายไว้ ฉะนั้นทำให้เกิดปัญหาในการตีความการตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนและอัยการ ความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจึงนำมาใช้ได้แค่ในข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาจำหน่ายยาเสพติดแล้วจำหน่ายไม่หมดยังมียาเสพติดหลงเหลืออยู่ในความครอบครอง ก็จะกลายเป็นข้อหา มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายด้วยเพื่อให้ง่ายต่อการฟ้องคดี แต่ทั้งนี้ไม่สามารถนำข้อหา มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนี้มาใช้กับข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาเสพยาเสพติด และมียาเสพติดอยู่ในความครอบครองปริมาณเล็กน้อยแล้วเจตนาต้องการนำมาจำหน่ายต่อ ในความเป็นจริงการตีความเพื่อรับผิดตามแต่ละฐานความผิด หากไม่แน่นอนใน

บทนิยามความผิดรวมทั้งการมิได้กำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ชัดเจนย่อมเป็นการเสี่ยงที่จะทำให้ผู้ต้องหาได้รับโทษที่ไม่ตรงตามเจตนาหรือพฤติการณ์ในการกระทำความผิด

ปัญหาประการที่สาม คือปัญหาในการตีความ ความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งเป็นบทบัญญัติใหม่สำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 145 วรรคสอง (1) มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท จะเห็นได้ว่าเป็นระวางโทษที่สูงมาก เมื่อเทียบกับฐานความผิดจำหน่ายยาเสพติดตามมาตรา 145 วรรคหนึ่ง ที่ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และไม่มีโทษจำคุกขั้นต่ำกำหนดไว้ โดยในมาตรา 145 เปลี่ยนหลักการลงโทษหนักเบาที่แต่เดิมพิจารณาจากปริมาณสารบริสุทธิ์ จากยาเสพติดของกลางที่ตรวจยึดได้ แต่ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้น การกำหนดโทษหนักเบาที่มีอัตราโทษสูงนั้นพิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิดโดยไม่มีบทนิยามที่แน่นอนของฐานความผิดมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และพยานหลักฐานในสำนวนก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหาเหตุการณ์นี้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น โดยเหตุการณ์ตามมาตรา 145 วรรคสองมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดดังต่อไปนี้

³“การกระทำเพื่อการค้า” พฤติการณ์ในการกระทำความผิดอย่างไรถึงจะเป็นการการกระทำเพื่อการค้านั้น ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่มีการกำหนดบทนิยามไว้ชัดเจนจึงมีปัญหาในการตีความเช่น การซื้อขายยาเสพติดมาเสพเมื่อเสพไม่หมดนำไปขายต่อ อย่างนี้ไม่ใช่การกระทำเพื่อการค้า ซึ่งการกระทำเพื่อการค้าอาจต้องถึงขนาด For Commercial เหมือนเป็นการประกอบอาชีพ ทำเป็นธุระ อาจिन จนมีรายได้มาใช้จ่ายตนเองและครอบครัว โดยพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์เหตุการณ์นี้อาจปรากฏจากคำให้การของผู้เสพยาเสพติดประกอบกับรายการเดินบัญชีธนาคารที่ผู้ต้องหาเคยเสพยาเสพติดรายอื่น โอนเงินมาชำระค่ายาเสพติด รายการสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ ข้อมูลติดต่อซื้อขายยาเสพติดทางแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น ซึ่งตามความเป็นจริงของการตั้งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หากการนำจับผู้ต้องหาที่มีการใช้สายลับเพื่อทำการเข้าจับกุม หรือมีการล่อซื้อ แม้จำนวนปริมาณยาเสพติดในครอบครองของผู้ต้องหาจะมีจำนวนเท่าใดก็ตาม พนักงานสอบสวนมักจะตั้งเป็นข้อหาเพื่อการค้าทันที และพนักงานอัยการก็จะพิจารณาสำนวนสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามข้อหาที่พนักงานสอบสวนได้ตั้งมา ดังนั้นการไม่มีบทนิยามที่แน่นอนของฐานความผิดเกี่ยวกับการกระทำการเพื่อการค้า ย่อมทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้ใช้บังคับกฎหมายในการตีความฐาน

³ ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล, “เหตุการณ์ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด,” ใน รวมบทความและเอกสารเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ด้านกระการยุติธรรม เล่ม 3 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด, 2565). หน้า 74.

ความผิด และอาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษไม่เหมาะสมหรือไม่ได้สัดส่วนกับเจตนาหรือความผิดที่ตนได้กระทำลงไป

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะแก้ไขประมวลกฎหมายยาเสพติดในบทมาตรา 107 การมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และมาตรา 145 วรรคหนึ่งวรรคสอง การมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและเพื่อการค้า ดังนี้

1.ออกกฎกระทรวงกำหนดปริมาณของการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพ เทียบเคียงกฎหมายเก่าคือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ประกอบที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 เห็นควรว่า ควรออกกฎกระทรวงโดยกำหนดว่า

ข้อ ... การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือ หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยซึ่งไม่เกินปริมาณดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ

(1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

(ก) เฮโรอีนมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงสามร้อยมิลลิกรัม

(ข) เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณไม่ถึงสิบห้าหน่วยการใช้ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงหนึ่งจุดห้ากรัม หรือ จำนวนน้ำหนักเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถึง 375 มิลลิกรัม

(ค) แอมเฟตามีนมีปริมาณไม่ถึงสิบห้าหน่วยการใช้ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงหนึ่งจุดห้ากรัม

2. กำหนดบทนิยามของการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ดังนี้

มาตรา 1 “มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หมายความว่า ผู้ใดมีเจตนาจะขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 เกินกว่า 15 หน่วยการใช้ หรือจำนวนน้ำหนักเป็นสารบริสุทธิ์เกิน 375 มิลลิกรัมขึ้นไป”

3. กำหนดบทนิยามของการกระทำเพื่อการค้า และกำหนดปริมาณสารเสพติดให้ในโทษประเภท 1 ของการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ดังนี้

มาตรา 1 “การกระทำเพื่อการค้า หมายความว่า การที่ผู้ใดตกลงแลกเปลี่ยนยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 กับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันมีลักษณะเป็นการประกอบอาชีพ หรือทำเป็นธุระอาจิม”

มาตรา ... “ผู้ใดมิไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท”

เอกสารอ้างอิง

ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล. “เหตุจรรยาบรรณตามประมวลกฎหมายยาเสพติด.” ใน **รวมบทความ**

และเอกสารเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ด้านการยุติธรรม เล่ม 3. หน้า 74.กรุงเทพมหานคร:

สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด, 2565.

สำนักงานอัยการสูงสุด. “อาชญากรรมข้ามชาติ ระยะที่ 2.” กรุงเทพมหานครสถาบันกฎหมายอาญา, 2546.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท. **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาเพื่อ**

พัฒนาแนวทางการลงโทษ หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2558.